

INTERVJU Hido Biščević

BiH p

Smanjenje hrvatskog korpusa zbog neizvjesnosti u BiH i članstva Hrvatske u EU-u može dovesti do promjena strateške nacionalne ravnoteže. BiH može funkcionirati kao tronožac, kao dvonožac postaje upitna

Turska nikada u posljednjih stotinu godina, ako ne i više, nije imala bolje i razvijenije odnose s Rusijom

Potrebno je pitanje integriteta i suvereniteta BiH apsolutno i neporecivo razdvojiti od bilo kojeg drugog preostalog otvorenog pitanja u regiji

Bišević, glavni tajnik Vijeća za regionalnu suradnju

H bez Hrvata ostaje upitna

• Razgovarao: Predrag Zvijerac
• predrag@dnevni-list.ba

SARAJEVO - Hidajet Hido Bišević rođen je Sarajlija. Kao hrvatski diplomat, Bišević je obavljao dužnost državnog tajnika za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija Hrvatske od 2003. do 2007., te obnašao brojne visoke diplomatske pozicije, između ostalih hrvatskog veleposlanika u Rusiji i Turskoj.

Ministri vanjskih poslova jugoistočne Europe dva puta se ga izabrali na čelo Vijeća za regionalnu suradnju, čije je sjedište u našem glavnom gradu. U intervjuu za Dnevni list ovaj svojevrsni "šef zapadnog Balkana" govori o suradnji i nesuradnji te europskoj i euroatlantskoj integraciji jugoistočne Europe, te odnosima Zagreba, Beograda, Ankare i Moskve prema BiH.

• **Je li BiH "zamrznuti sukob" i koliko je pomak naprijed ili čak unatrag napravljen od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma?**

- Na žalost, koliko god bila strožerna za ukupno dovršenje procesa stabilizacije i trajnog mira u ovom dijelu Europe, BiH objektivno zaostaje u

kontekstu euroatlantskih integracija. Unutarnja postdaytonska blokada, obilježena i uzrokovana dubokim podjelama, praćena neučinkovitošću međunarodne zajednice dovela je do sadašnje pat-pozicije. Dovedi su do činjenice da je BiH nekako "utonula", da stoji u mjestu, uz silan protok silnih godina. Desetljeće i pol nakon Daytonu, u osnovi, sve su rasprave u BiH i o BiH jednake kao i prije petnaest godina. Zemlja kao da stoji u mjestu, pri čemu, objektivno, dolazi do postupne promjene njezine supstance, jer se jedan politički interes u tom vremenu sve jasnije i čvršće oblikovao, dok druga dva partnera u tih petnaest godina nisu riješila nijedno suštinsko, strateško pitanje uzajamnih odnosa. Tako se jedna vrata iznutra sve više zatvaraju uz otvaranje jednog prozora prema vani, a u drugoj sobi te kuće još traje galama i natezanje o rasporedu stolova i kreveta. Govorim naravno, pojednostavljeno i slikovito, ali hoću ukazati na činjenicu objektivna zaostajanja zemlje u nekoj vrsti pasivne letargije, koja održava status quo, bez obzira na verbalnu retoriku o europskim i euroatlantskim aspiracijama i težnjama.

Naravno da mislim kako to nije dobro za BiH, ali mislim i daje to opasno za cijelu regiju, jer se i na taj način – uz onaj dio o neriješenim pitanjima koja kočuju politiku proširenja EU-a, ili joj bar služe kao alibi – stvara širi strateški vakuum u ovom dijelu Europe. Naime, nakon sloma komunizma i raspada blokova, EU i NATO proširili su se duž cijele nekadašnje crte razdjelnice od Baltika do istočnog Sredozemlja, ulaskom

Rumunjske i Grčke u NATO taj crta čvrsto uvezana, prostor bivše Jugoslavije ostao je na "zapadnoj strani", da kažem starom terminologijom, ali se taj prostor nije još posve ispunio "zapadnim integracijama".

Dakle, kad izuzmem Sloveniju i Hrvatsku, koja je sada na pragu u EU-a, ostaje prostor koji još nije usidren u taj euroatlantski krug. Prostor strateškog vakuuma, dvadeset godina nakon pada komunizma i Berlinskog zida! Dvadeset godina! BiH sa svojim nedefiniranostima i nejasnoćama posredno također produljuje razdoblje tog

Rusija želi biti uvažavana i cijenjena

Moskva ima vrlo jasne gospodarske interese na ovim prostorima, neki od njih mogu se promatrati i kao alat, poluge određenih političkih interesa, upravo zbog činjenice da proces proširenja EU-a nije dovršen. Ne zbog toga da bi EU članstvo značilo "izbacivanje" Rusije iz igre na Balkanu – naprotiv, komplementarnost uravnoteženih odnosa može biti golemi razvojni potencijal mnogih ovdašnjih gospodarstava – nego zbog toga da se otklone dvojbe, neizvjesnosti i kalkulacije. Istodobno, treba uočiti da u ovom dijelu Europe, baš kao i u drugim regijama, Rusija želi biti uvažavana i prihvaćena kao cijenjeni partner. Bilo čije isključenje ili zaobilaznje vjerojatno nije najsretniji put do konsenzusa, a bez konsenzusa velikih sila Balkan je, ne zaboravimo, uvijek bio mjesto njihove konfrontacije. To nam, nakon svega, svakako najmanje treba!

statusa quo. U najradikalnijoj analizi, ne dođe li do porasta unutarnje svijesti o tomu da ova zemlja nema nipošto luksuz vječna nadmetanja o vlastitom ustavnim i administrativnom ustroju, teško je vidjeti budućnost koja ne bi bila obilježena s jednim od tri moguća "e" – evolucija, erupcija ili erozija. Evolucija ka kompromisnom političkom dogovoru, erupcija kao simbol neizvjesnosti i potencijalnih nestabilnosti, ili erozija kao daljnje proklizavanje, utonuće.

• **Kako biste ocijenili politiku koju prema BiH vodi službeni Zagreb, kako politiku službenog Beograda, ali i politiku Sarajeva prema prvim susjedima?**

- Moglo bi se na ovu temu elaborirati satima, nakon svega što se događalo u protekla dva desetljeća. Ali, sažet ću svoje ocjene na dvije koje mi se čine najvažnijima u ovom trenutku. Prvo, na potrebu da se pitanje integriteta i suvereniteta BiH apsolutno i neporecivo razdvoji od bilo kojeg drugog preostalog otvorenog pitanja u regiji. Ohrabruje da iz Beograda dolaze sve jasnija uvjerenja u tom smislu. Sa strane Zagreba, pak, čini mi

se od presudne, povijesne važnosti da se dogovor o uređenju BiH kao samoodržive i funkcionalne države ravnopravnih i suverenih naroda postigne u kontekstu ulaska Hrvatske u EU, kako bi se otklonila opasnost daljnjih demografskih promjena, smanjenja hrvatskog tijela upravo zbog neizvjesnosti u BiH i članstva Hrvatske u EU-u, što može dovesti do promjena strateške nacionalne ravnoteže, a to pak može imati i teže i šire posljedice po regiju u Europu. Govorim to, uz ostalo, i zato što je to primarni interes hrvatskog naroda u BiH, ali i drugih. Jer,

potpore Bosni i Hercegovini, cijeli politički proces mogao bi se ubrzati, mogla bi se osigurati dinamika, postaviti ciljevi i rokovi, odgoditi ono najopasnije – novi besplodni protok vremena.

• **Republika Turska je u posljednje vrijeme aktivnija na zapadnom Balkanu. Koliko su objektivni strahovi od "novoosmanizma" i koliko je taj angažman stabilizirajući ili destabilizirajući?**

- Prije svega, želio bih podsjetiti kako na ovim prostorima razni stereotipi i predrasude znaju biti itekako opasni, jer vode u shematska pojednostavljenja koja su, u kriznim i neizvjesnim vremenima, ispunjenima raznim frustracijama, uglavnom najkraći put do populizma, snažnih riječi i bučnih ulica i stadiona. Svijet se toliko promijenio da su predodžbe o tomu kako vanjske sile zastupaju interese ove ili one strane u BiH jednostavno bespredmetne. Nisu velike sile odustale od svojih interesa, ali ih danas ostvaruju suradnjom, a ne konfrontacijom. Turska, primjerice, nikada u posljednjih stotinu godina, ako ne i više, nije imala bolje i razvijenije odnose s Rusijom. Turska je, podsjetiti ću, bila jedna od rijetkih, ako ne i jedina država koja je Hrvatskoj, pa i hrvatskom tijelu u cjelini, pomagala u najtežim razdobljima devedesetih godina. Ne znam jesu li i koliko tih činjenica svjesni ovdašnji političari ili je mnogima i dalje lakše živjeti s nekom vrstom hladnoratovskih projekcija po kojima, eto, Rusi drže stranu Srbima, Turci Bošnjacima, Vatikan i Nijemci Hrvatima, itd. Podsjećam me to na onu logiku stranih zavjera s početka devedesetih, logiku koja je i zakotrljala tolike tragedije. K tome, treba uzeti u obzir da Turska na ovim prostorima danas djeluje i u sklopu svoje šire vanjskopolitičke strategije, da na stanovit način "puni" prostor koji je predugo ostao nedefiniran, u onom spomenutom strateškom vakuumu glede euroatlantskih integracija, da na određeni način u činjenicu oportunistički "promatra" i Rusija, ali da Turska pri tomu djeluje jednom uravnoteženom politikom, tražeći prostore kompromisa i ravnoteže. U ostalom, potvrđuje to i razrađen mehanizam suradnje s Beogradom i Zagrebom, upravo oko BiH i s BiH.

• **Naša regija je jedinstvena zbog jedinstvene strategije u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala. No kako je provesti, ako znamo da se korupcija veže najčešće za one koji bi je trebali provesti – prije svih političare koji imaju izravan utjecaj na policiju i istražna tijela, sudove, tužiteljstva?**

- Točno, jedina smo regija Europe s usvojenom zajedničkom strategijom borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala. Štoviše, ta je strategija praćena i zajedničkim mehanizmom nadzora njezine provedbe. Mora se priznati da je, koliko god nipošto ne možemo biti zadovoljni općom slikom i stanjem u tom području, stanovit napredak vidljiv. Znatno je tome pridonio i činjenica da je borba protiv korupcije i organiziranog kriminala danas bitan, ako ne i odlučujući kriterij u procesu približavanja EU-u. U mnogim zemljama taj je proces snažno otvoren i sigurno će biti nastavljen zahvaljujući, uz ostalo, i iskazanoj političkoj volji.

Uostalom, proces pristupanja donosi i duboke reforme u ukupnoj pravosudnoj sferi, dakle smanjuje ili otklanja ono što spominjete kao problem, dakle izravan utjecaj politike na istražna tijela, sudove, tužiteljstvo. Ipak, moram spomenuti dva aspekta ovog problema koji se često zaboravljaju. Prvo, nije riječ samo o borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, već o borbi protiv jedne vrste uvriježenog svjetonazora na ovim prostorima, svjetonazora koji je, kako god da su se mijenjali režimi, vlasti i ideologije, obnavljao svojevrsnu psihologiju "prijevara", "zaobilaznje sustava", a uglavnom tamno tranzicijsko razdoblje, dodatno zamračeno ratnim prilikama, samo je dodatno osnaživalo tu psihologiju "korištenja prilike" i "snažanjenja". Drugo, možda još važnije, s dolaskom demokracije došla je sloboda, ali je uglavnom nestao strah – u nastojanju da se odmaknu, da budu drukčije od bivše države, nove su države skoro potpuno izgubile svoju represivnu ulogu, ulogu koja je po naravi stvari imanentna svakom državnom ustroju. Uz vrlo nisku ili čak opadajuću razinu "dobroga upravljanja" (good governance), dakle učinkovitosti i poštena administriranja javnim sustavima, jasno je da se otvorio prostor kriminogenom djelovanju. Riječ je, dakle, o strateškom pitanju samog funkcioniranja novih država, čak i o sudbinskom pitanju njihova formiranja.